

7. Колычева Р.В. Соколова В.В. Биологические системы (современная концепция). Воронеж: ВГПУ, 2006. 52 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧИХ ПРЕДМЕТІВ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Грицай Наталія Богданівна

доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання, Рівненський державний гуманітарний університет

grynat1104@ukr.net

Кирильчук Ольга Олегівна

магістрантка 1 року навчання спеціальності 014 Середня освіта (Природничі науки), вчителька біології, Рівненський НВК «Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад №14» Рівненської міської ради

okyrylchuk807@gmail.com

На сьогодні становлення Нової української школи вимагає визначення сучасних підходів, які ґрунтуються на формуванні в учнів ключових компетентностей разом із предметними. Як свідчить світовий досвід, сформованими компетентностями школярів вважають інтегрований результат освіти, який отримує здобувач.

Досить часто виникають ситуації, коли учні, які отримали певний рівень теоретичних знань, не можуть їх використати в повсякденному житті. Тобто, володіючи певною інформацією, школярі не здатні її практично застосувати. І тут виникає питання: «Для чого й кому потрібні знання, які не можна використати на практиці в повсякденному житті? І чи ці знання можна в подальшому накопичувати, щоб розуміти різні події, що відбуваються в природі, світі загалом?» [1, с. 174–182].

Тому виникає проблема практичного застосування цих знань під час комплексного сприйняття навколишнього середовища, що є найбільш актуальним під час опанування природничих предметів, які є основою для розуміння всього матеріального світу нашої планети.

Саме для цього в сучасній школі все більше акцентується увага на поглиблене вивчення тих чи інших предметів природничого циклу не окремо взятих, а в аспекті їхньої інтеграції та гармонійного доповнення [4].

Проблеми інтеграції природничих наук в Україні досліджували К. Гуз, Т. Засєкіна, В. Ільченко, В. Коваленко, Л. Рибалко, А. Степанюк та ін.

Мета статті – розкриття сутності інтегративного підходу та особливостей його реалізації в навчанні природничих предметів старшокласників.

Інтегративний підхід стає визначальним у вивченні природничих наук у закладах загальної середньої освіти. Погоджуємося з Л. Рибалко в тому, що інтегративний підхід реалізується тоді, коли «цілісність знань формується завдяки інтеграції на основі спільних природничих понять, застосуванню форм і

методів навчання, контролю і корекції навчальних досягнень учнів, що спрямовують освітній процес на об'єднання знань» [6, с. 106].

Комплексне всебічне бачення різноманітних явищ і процесів може забезпечити сучасного учня необхідною системою знань, які формують у нього гармонійне розуміння усіх процесів, що відбуваються у природі [5]. На нашу думку, інтегративний підхід відіграє важливу роль саме під час опанування природничих предметів, формуючи цілісність сприйняття навколишнього світу учнями. Тільки таке вивчення дасть змогу школярам зрозуміти тісний зв'язок між усіма природничими предметами й, зрештою, отримати всебічно розвиненого фахівця з сучасними поглядами та знаннями.

Інтегративний підхід може реалізуватися під час проведення інтегрованих уроків та позакласних заходів. Особливо це актуально для старшої школи. Завдяки проведенню інтегрованих уроків та позакласних заходів в учнів формується цілісне сприйняття світу та розуміння явищ, які відбуваються в довкіллі, що робить освітній процес більш зрозумілим, доступним та посправжньому цікавим для більшої вибірки учнів.

На нашу думку, в сучасній школі, вчитель має можливість та необхідність залучення до освітнього процесу та зацікавлення більшої кількості учнів з різним рівнем знань. Педагог не може і не повинен зосереджувати свою роботу тільки на школярів з високим рівнем знань, і саме інтегративний підхід дасть можливість учням з нижчим рівнем знань розкрити свої потенційні можливості та брати активну участь в освітньому процесі. Саме інтеграція дасть можливість більшій кількості школярів розкрити свої потенційні можливості та зацікавити в пізнанні світу через індивідуальний підхід до кожного, через пізнання різноманітності природних явищ і процесів.

Застосування інтегративного підходу в освітньому процесі дає змогу урізноманітнювати форми й методи навчальної діяльності, уникати шаблонів, створює умови для розвитку креативності учнів, розширюючи функції педагога для врахування специфіки матеріалу та індивідуальних особливостей кожного учня, який безпосередньо бере участь в освітньому процесі [2].

Використання інтегративного підходу в освітньому процесі стає головним принципом для реалізації завдання щодо формування основних компетентностей школярів. Заміна та перехід від традиційного навчання предметів до освіти на засадах інтеграції орієнтує на втілення багатьох дидактичних принципів: від формування цілісної картини світу, інтеграції природничих знань у єдину цілісну систему до реалізації принципу національної спрямованості освіти, який передбачає інтеграцію з національною історією, сприяє інтеграції у світовий освітній простір.

Отже, доцільність інтегрованого навчання ґрунтується на тому, що воно є одним із етапів становлення Нової української школи, оскільки на цьому етапі відбувається оновлення змісту освіти, збільшення обсягу необхідної інформації та зменшення часу на її засвоєння. Реформування освіти неможливе без розвитку

в учнів цілісного мислення, що призводить до збільшення обсягу інформації, яку мають опанувати школярі упродовж навчання у закладах загальної середньої освіти.

На сучасному етапі впроваджено у практичну діяльність елементи інтегративного підходу до реалізації освітнього процесу, що забезпечує розширення індивідуального досвіду учнів, формування пізнавальних інтересів, розвитку критичного мислення, загальнонавчальних навичок школярів [3].

Сьогодні учні мають унікальні можливості отримувати різноманітні знання за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, які іноді їм здаються набагато цікавішими, ніж розповіді учителя. Це означає, що найголовнішою умовою для кожного сучасного учителя стає проведення уроків з використанням різноманітних підходів, які допоможуть учням отримати знання на високому рівні з подальшою їх інтеграцією в свою практичну діяльність.

Аналіз основних аспектів інтегративного підходу до освітнього процесу в закладах загальної середньої дає підстави стверджувати, що за інтегрованим підходом в навчанні – майбутнє Нової української школи.

Встановлено, що впровадження інтегрованих уроків має значну педагогічну цінність, сприяє реалізації компетентнісного підходу до навчання, розширенню та поглибленню знань учнів, розвитку їхньої уваги, пам'яті, критичного мислення, пізнавальних інтересів, створенню комфортної атмосфери для учня і вчителя в освітньому процесі.

Інтегровані уроки є ефективними за умови досконалого володіння педагогом методикою їх проведення та майстерного застосування цих уроків у поєднанні з традиційними формами роботи, що вносить своєрідну новизну в освітній процес [1].

Проте повною мірою реалізувати інтеграцію природничих предметів лише на уроках немає можливостей. Тому надзвичайно важливим є проведення в закладах загальної середньої освіти позакласних занять інтегрованого змісту. Зміст позакласної роботи не обмежений навчальною програмою, тому тут є всі можливості для застосування найрізноманітніших інтеграційних технологій.

Таким чином, інтегративний підхід стає значним досягненням дидактики природничих наук, адже за умови його ефективного впровадження досягається мета якісної освіти. Саме інтеграція як об'єднання в єдине ціле компонентів та об'єктів навчання є необхідною умовою, яка забезпечує створення в учнів цілісного уявлення про об'єкт, що вивчається, і формування в них міжпредметної компетентності.

Для сучасного вчителя методично правильно побудовані і проведені інтегровані уроки та позакласні заходи сприяють підвищенню рівня його професійної майстерності, оскільки передбачають опанування ним сучасних методів і технологій навчання [4].

Отже, інтегративним підхід стає визначальним у викладанні природничих предметів у закладах загальної середньої освіти. Особливо це стосується старшої

школи. Інтеграція знань з різних природничих наук забезпечує формування в учнів цілісної наукової картини світу, що є однією з вимог до сучасного випускника, повноцінного члена нашого суспільства.

Список використаних джерел

1. Антонова О. Є., Ващук О. В. Інтегративний підхід до побудови моделі формування готовності вчителів до розвитку академічної обдарованості учнів. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика*: зб. наук. праць. Житомир: ФОП «Н.М. Левковець», 2017. Ч. 1. С. 174–182.
2. Вознюк О. В., Дубасенюк О. В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: монографія. Житомир, 2009. 684 с.
3. Гончаренко С. У. Зміст освіти і її гуманітаризації. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*. Київ, 2000. С. 68–76.
4. Гладюк Т. В. Підготовка студентів до інтегрованого навчання учнів природничих дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 1997. 16 с.
5. Іванчук М. Інтегрований урок як специфічна форма організації навчання. *Початкова школа*. 2004. № 5. С. 10–13.
6. Рибалко Л. М. Сучасні підходи до розв'язання проблеми інтеграції змісту природничо-наукової освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2012. № 5. С. 105–111.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КЕЙСІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ІСТОРІЯ, СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ

Дзюрбас Людмила Сергіївна

студентка III курсу хіміко-біологічного факультету, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

dzurbas@chem-bio.com.ua

Степанюк Алла Василівна

доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка

alstep@tnpu.edu.ua

Сучасне українське суспільство перебуває під впливом потужних глобалізаційних процесів, переосмислення ціннісних орієнтирів і стратегій поведінки людей, що вимагає від кожного різноманітної і багаторівневої підготовки, яка дає можливість з мінімальними втратами адаптуватись до швидких змін у суспільно-політичному, економічному та культурному житті. Нові виклики потребують адекватної модернізації освітньої системи як провідного чинника успішної життєдіяльності людини, її подальшого вдосконалення. Насамперед мова йде про формування здатності творчо мислити, швидко орієнтуватися в насиченому інформаційному просторі, приймати нестандартні рішення, учитися й розвиватися упродовж усього життя. Ці вимоги